

Tab. 2. Rozdíly v symptomatologii verbální dyspraxie u dětí a vývojové dysartrie (18)

Domény	CAS	Vývojová dysartrie
Respirace	intaktní	obvykle být narušena v různé míře dle typu dysartrie
Fonace	obtíže jsou variabilní a nekonzistentní a pramení z narušení koordinace systémů podílejících se na fonaci (inspirační tvoření hlasu, bezhlasá produkce slov, monotónnost projevu, udržení stejné hlasové výšky při fonaci dlouhých vokálů, nevhodná hlasitost projevu aj.	obtíže jsou obvykle konzistentní (krom athetoidní formy), fonace může být narušena různě dle typu dysartrie (hlas posazený nízko / vysoko, tlačení hlasu, tvrdé hlasové začátky, fonace s využitím residuálního vzduchu, tremor hlasu)
Artikulace	nekonzistentní chyby v produkci hlásek (substituce, distorze, vynechání a zjednodušení slov), přidávání hlásek a slabik do slov, osvojení si složitějších fonémů i souhláskových shluků mimo obvyklé vývojové sekvence.	chyby jsou obvykle konzistentní a vznikají často díky čelisti fixované v nízké či vysoké poloze
Automatická řeč, spontánní produkce vs. opakování slov	automatická řeč i spontánní produkce je pro dítě výrazně snazší než produkce na požádání (opakování slov)	nelze pozorovat výrazný rozdíl při automatické produkci či spontánní produkci a řečové produkci na požádání
Délka slov a délka výpovědi	s prodlužováním slov a vět výrazně narůstá počet chyb	souvislá řeč může být méně přesná než produkce jednotlivých slov, rozdíl však není markantní
Prozódie	řeč může být velmi rychlá, obzvláště u dětí, které vynechávají mnoho hlásek, nebo také velmi pomalá, a to u dětí, které se snaží zvýšit srozumitelnost své řeči a artikulovat přesně; můžeme pozorovat aprozódii (monotónní řeč) či dysprozódii (chybně použitou intonaci), kdy např. dítě jednotlivá slova tvoří se stoupavou intonací, nevhodně použité pauzy	obtíže jsou konzistentní (krom athetoidní formy), řeč je monotónní, skandovaná nebo pomalá

ho review (24). V českém jazykovém prostředí je k dispozici terapeutický program vycházející z obou těchto konceptů publikovaný v knize Vývojová verbální dyspraxie (18).

Závěr

Rodiče tříletých dětí, kteří vyjadřují obavu o vývoj řeči svých dětí, protože jejich děti nemluví, či mluví značně nesrozumitelně, jsou často uklidňováni odborníky i laicky slovy

„Nebojte, on/ona se rozmluví.“ U dětí s vývojovou dyspraxií to však bez odborného vedení nelze očekávat. U těchto dětí, ale i u dětí s fonologickou poruchou platí, že když nebude poskytnuta terapie včas, tedy již od tří let věku, vzniká vysoké riziko, že dosahování školních úspěchů může být díky přítomnosti těchto diagnóz do značné míry negativně ovlivněno. Vhodným typem terapie s časným začátkem lze toto riziko výrazně snížit.

To však klade na lékaře i klinické logopedy vysoké nároky. Z tohoto důvodu je třeba, aby praktický lékař dokázal rané symptomy CAS rozpoznat a zajistit vyšetření u klinického logopeda. Ten poté musí umět tyto diagnózy v rámci diferenciální diagnostiky odlišit a nabídnout jiný terapeutický postup dítěti s artikulační poruchou, fonologickou poruchou a jiný terapeutický postup dítěti s verbální dyspraxií.

LITERATURA

- Shriberg LD, Kwiatkowski J, Mabee HL. Estimates of the prevalence of motor speech disorders in children with idiopathic speech delay. *Clin Linguist Phon.* 2019;33(8):679-706.
- Dodd B. Differential diagnosis of pediatric speech sound disorder. *Curr Dev Disord Rep.* 2014;1:189-196.
- Eecen, KT, Eadie, P, Morgan AT, et al. Validation of Dodd's Model for Differential Diagnosis of childhood speech sound disorders: a longitudinal community cohort study. *Dev Med Child Neurol.* 2019;61:689-696.
- Ceron MI, De Simoni SN, Keske-Soares M. Phonological acquisition in Brazilian Portuguese: Ages of customary production, acquisition and mastery. *Int J Speech Lang Pathol.* 2022;57:274-287.
- Neubauer K. Artikulace a fonologické rozlišování hlásek. Havlíčkův Brod:Tobiáš; 2011.
- Shriberg LD, Aram DM, Kwiatkowski J. Developmental apraxia of speech: I. Descriptive perspectives. *J Speech Lang Hear Res.* 1997;40:273-285.
- American Speech-Language-Hearing Association. Childhood apraxia of speech (Position statement). Ad Hoc Committee on Childhood Apraxia of Speech, American Speech-Language-Hearing Association. Rockville, USA; ASHA. 2007[cited 2024 Jun 20]. Available from: <http://www.asha.org/policy/PS2007-00277/>.
- Murray E, Iuzzini-Seigel J. Efficacious treatment of children with childhood apraxia of speech according to the international classification of functioning, disability and health. Perspectives of the ASHA Special Interest Groups. 2017;61-76.
- Iuzzini-Seigel J, Moorers L, Tamplin P. An Investigation of Developmental Coordination Disorder Characteristics in Children With Childhood Apraxia of Speech. *Lang Speech Hear Serv Sch.* 2022;53:1-16.
- Červenková B. Vývojová verbální dyspraxie. Brno: Erithacus; 2022.
- Morgan AT, Murray E, Liégeois FJ. Interventions for childhood apraxia of speech. *Cochrane Database Syst. Rev.* 2018;5(5):CD006278.
- Perrachione TK, Ghosh SS, Ostrovskaya I, et al. Phonological working memory for words and nonwords in cerebral cortex. *J Speech Lang Hear Res.* 2017;60:1959-1979.
- Buntová D, Gúthová M. Narušenie zvukovej roviny reči – artikulačná porucha, fonologická porucha. In: Kerekreťiová A a kol. *Logopédia.* Bratislava: UK; 2016;57-78.
- Buntová D, Komrsková M, Zúbáková M. Vývinová verbálna dyspraxia: terminologické vymedzenie, klinický obraz, diagnostika. *Logopaedica.* 2018;20(2):13-16.
- Van Der Merwe A. New perspectives on speech motor planning and programming in the context of the four – level model and its implications for understanding the pathophysiology underlying apraxia of speech and other motor speech disorders. *Aphasiology.* 2021;35(4):397-423. [cited 2024 Jun 20]. Available from: <https://doi.org/10.1080/02687038.2020.1765306>.
- Buntová D, Zajíčková P. Stimulace fonetického repertoáru – StiFoR. Praha: AKL ČR; 2023.
- Červenková B. Rozvoj komunikačních a jazykových schopností u dětí od narození do tří let věku. Praha: Grada. Pedagogika; 2019.
- Červenková B. Vývojová verbální dyspraxie. Brno: Erithacus; 2022.
- Nithart C, Demont E, Metz-Lutz MN, et al. Early contribution of phonological awareness and later influence of phonological memory throughout reading acquisition. *J Res Read.* 2010;34:346-363.
- Maas E, Gildersleeve-Neumann CE, Jakielski KJ, et al. Motor-based intervention protocols in treatment of childhood apraxia of speech (CAS). *Curr Dev Disord Rep.* 2014;1(3):197-206.
- Williams P, Stephens H. Nuffield Dyspraxia Programme. Windsor, UK: The Miracle Factory. 2004.
- Murray E, McCabe P, Ballard KJ. A randomized controlled trial for children with childhood apraxia of speech comparing Rapid syllable transition treatment and the Nuffield Dyspraxia Programme. Third Edition. *J Speech Lang Hear Res.* 2015;58(3):669-686.
- Morgan AT, Murray E, Liégeois FJ. Interventions for childhood apraxia of speech. *Cochrane Database Syst. Rev.* 2018;5(5):CD006278.
- Miller GJ, Lewis B, Benckek P, et al. Reading Outcomes for Individuals With Histories of Suspected Childhood Apraxia of Speech. *Am J Speech Lang Pathol.* 2019;28(4):1432-1447.